

f a s e 1 :
analyse og
dokumentasjon

brukere og aktivitet ved kysten

NTNU 2010 / 2011
mari mathisen fasting
masteroppgave i arkitektur

brukere og aktivitet ved kysten

introduksjon

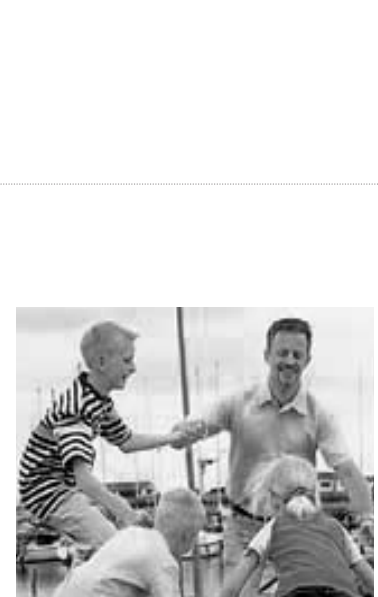
Det å trigge turgleden i hele befolkningen, særlig i grupper som i dag i liten grad kjenner til de naturperler som eksisterer, gjennom bedre å legge til rette for opplevelse og fysisk aktivitet, ser jeg som svært viktig. Dette gjelder barn, ungdom, voksne, eldre – både funksjonsfriske og mennesker med funksjonsnedsettelse. Siden den inaktive delen av befolkningen omfatter alle typer brukere har jeg skissert hvilken tilrettelegging og behov de forskjellige brukergruppene har og hvilken type aktiviteter som kan være aktuelle.

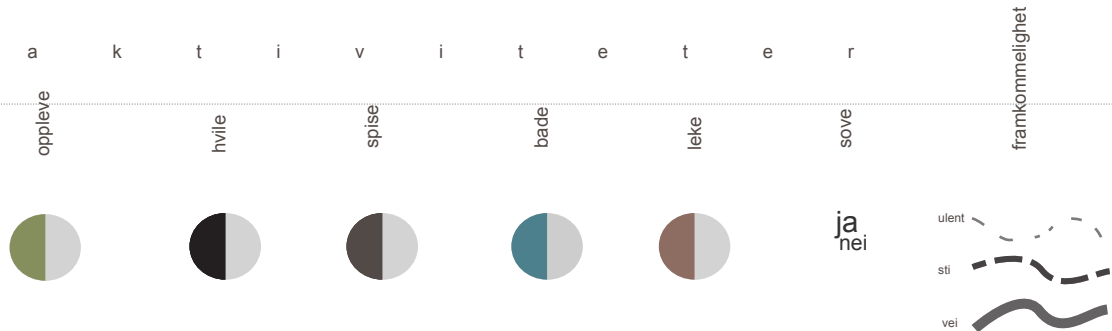
Dette er en øvelse jeg har gjort for å gjøre meg selv bevisst på at det er forskjell på brukere når det gjelder deres aktivitetsmuligheter, behov og interesser. Det er samtidig store variasjoner innad brukergruppene. Jeg er klar over at ved å definere forskjellige brukergrupper og analysere disse gjør jeg de ulike brukergruppene til typer, der det ikke finnes variasjon innad hver gruppe.

Jeg har tatt for meg følgende brukergrupper; barn, ungdom, voksne, eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse. I denne siste gruppen er termen funksjonsnedsettelse først og fremst knyttet til behov for fast underlag, for eksempel rullestolbrukere eller mennesker med bevegelsesvansker av ulik karakter.

I tillegg har jeg sett nærmere på noen sammensatte brukergrupper; barnefamilien, de aktive, skoleklassen, og store grupper. I kategorien store er dette knyttet opp til grupper der mange mennesker er på tur sammen, turister, foreninger, en stor vennegjeng osv.

Jeg har og valgt å fordype meg i brukergruppen <barn> for barna våre vil være forbilder for morgendagens befolkning. I starten av arbeidet med masteroppgaven gjennomførte jeg en WorkShop med barn fra Larkollen barneskole. (se heftet: Workshop, idemyldring med 7.klasse). De øvrige brukerne har jeg vært i kontakt med gjennom muntlige dialoger. Jeg har gjort et kvalitativt utvalg av de personene jeg har vært i kontakt med innenfor de forskjellige brukergruppene. Dette er gjort på bakgrunn av en formålstjenlig utvelgelse av personer som kunne bidra med relevant informasjon. På bakgrunn av disse møtene har jeg samlet informasjon som har dannet grunnlaget for denne analysen, og jeg har høstet erfaringer som jeg har tatt med meg i det videre arbeidet med masteroppgaven.

For å lære de forskjellige brukergruppene å kjenne, og som grunnlag for å kunne antyde hvilke brukergrupper som kan være aktuelle for de stedene jeg har blinket ut, har jeg forsøkt å knytte de til de forskjellige aktiviteter som ofte blir utøvd ved områder nær kysten. Videre har jeg forsøkt å skisere hvor sentral den bestemte aktiviteten kan være for brukergruppen. (Jo fullere sirkelen i illustrasjonen er, desto viktigere er aktiviteten for gruppen.)

De forhold jeg har tatt for meg er følgende;

Oppleve: De fleste mennesker finner det interessant å oppleve og utforske karakteristiske steder og fenomener i naturen. Under oppleve har jeg forsøkt å få fram mulighetene de ulike brukergruppene har med hensyn til å kunne oppleve og utforske naturen. Forholdet vil variere ut fra de ønsker og be hov den enkelte brukergruppe har og mulighetene de stedene som omtales.

Hvile; er meget viktig for noen brukergrupper, mens for andre er dette ikke så fremtredende.

Det samme forholdet gjelder muligheter for å kunne spise/ lage seg mat. Noen foretrekker å **spise** på den tradisjonelle norske måten ved å ha med nistemat, mens andre foretrekker å kjøpe mat.

Å hvile og "å spise" vil i stor grad være individuelt fundert, men jeg har likevel forsøkt å antyde mulighetene for dette i de ulike gruppene.

Bade er noe de fleste brukergrupper har et forhold til. Ønsket om å benytte denne muligheten vil også variere fra den ene til den andre.

Å **leke** indikerer i hvor stor grad det å leke er et viktig moment, og dette er sett i sammenheng med mulighetene til å utøve fysisk aktiviteter på stedet.

Til slutt har tatt med mulighetene for å **sove** eller overnatte ute i naturen i forbindelse de aktivitetene jeg framhever.

I tillegg til har jeg sett på hvilke behov de ulike brukerguppene har når det gjelder **framkommelighet** og hvilke underlag de har ønsker de ønsker seg når de skal ta seg fram i naturen. Her bruker jeg tre kategorier ulent terreng, vei og sti: Vil de beherske ulent terreng hvor det bare finnes traseer i terrenget som en kan følge. Er det overkommelig for brukeren å ferdes på en større sti der det finnes noen utfordringer i veien? Eller vil de foretrekke å ferdes på et stabilt og stødig underlag som er mer lik en vei?

Illustrasjon viser ulike aktiviteter som ofte blir utøvd ved kysten. Jo fullere sirkelen er i de forskjellige diagrammene, desto viktigere er aktiviteten. Framkommeligheten er vist med symboler. De samme illustrasjonen vil gå igjen fler ganger i dette heftet.

brukergrupper og aktivitet

oppsummering

b r u k e r g r u p p e r

b a r n

u n g d o m

v o k s n e

e l d r e

mennesker med
funksjonsnedsettelse

s a m m e n s a t t e

b r u k e r g r u p p e r

a k t i v e

b a r n e f a m i l i e n

s k o l e k l a s s e n

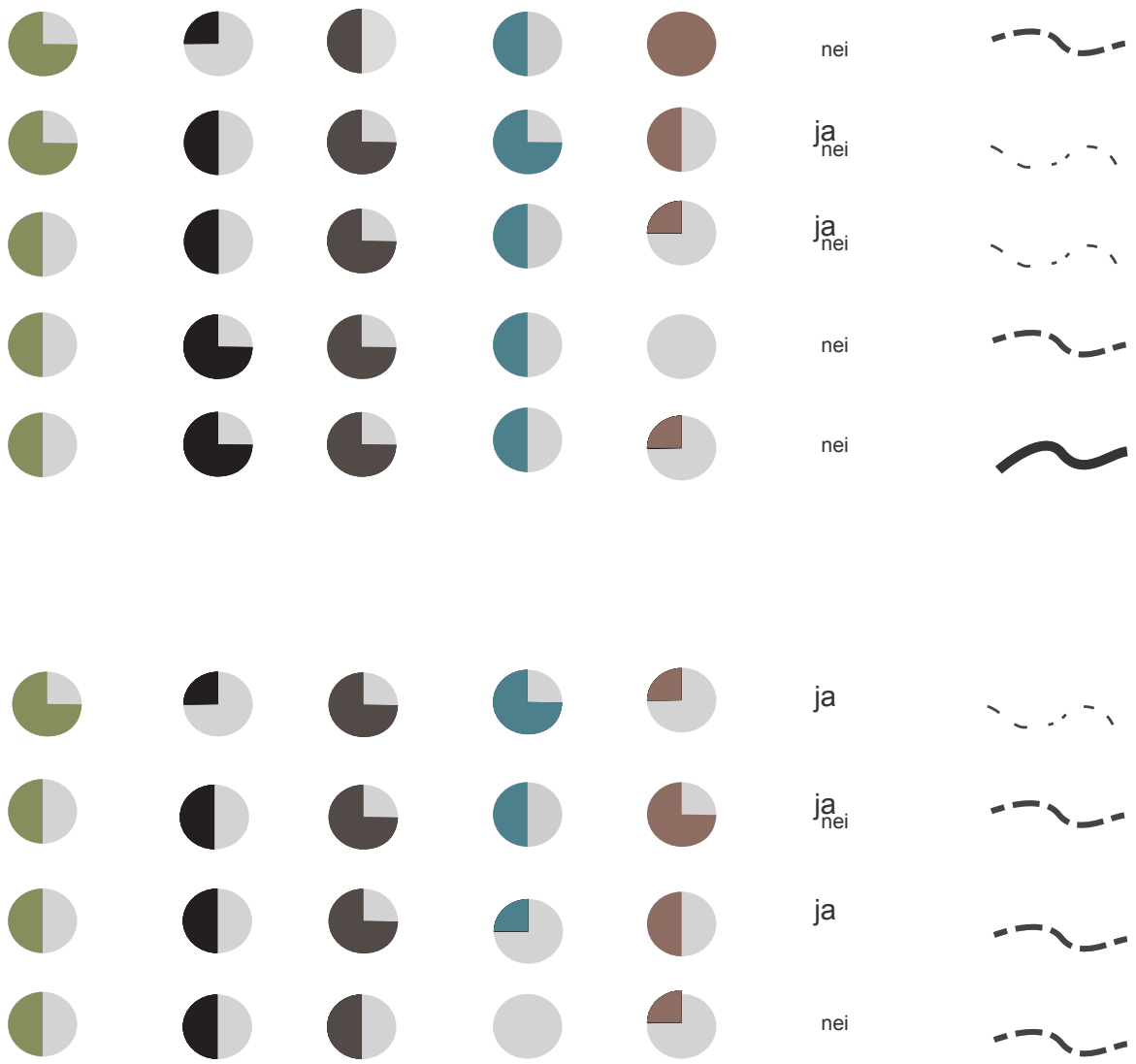
s t o r e g r u p p e r

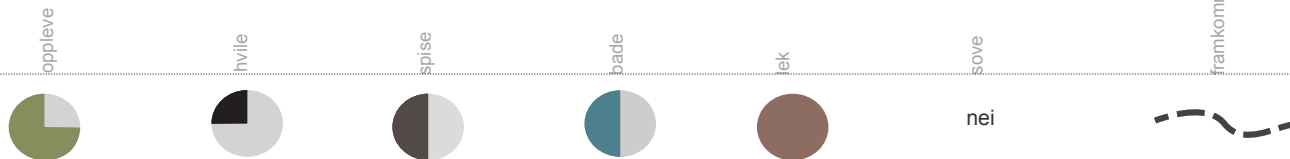
a k t i v i t e t e r

oppleve hvile spise bade lek sove

framkommelighet

brukere

Barn er en brukergruppe som søker aktivitet i form av lek store deler av den tiden de er aktive. Det er viktig å påse at barna får tilfredstilt sine behov både når det gjelder sin nysgjerrighet og fysiske utfoldelse. Det er et mål å klare å kombinere disse tingene samtidig som en legger til rette for at barna skal tilegne seg erfaringer og kunnskaper Samtidig er det viktig å påse at barna har trygge omgivelser rundt seg. I naturen finnes det mange utfordrende situasjoner som kan være farlig for enkelte brukergrupper. Det er ønskelig å legge til rette for lek i områder der risikoen for uhell blir minimal.

Fokuspunkter ved denne brukergruppen barn:

- : trygge omgivelser som er tilrettelagt for lek
- : aktiviteter der en kan tilegne seg erfaringer og kunnskaper

Aktiviteter og funksjoner som barn ønsker seg (erfaringer fra blant annet WorkShop med 11. og 12. åringer, se hefte "WorkShop, idemyldning med 7. klassinger")

- : lek i vannkanten
- : sklier
- : stupetårn
- : klatrestativ
- : undervanns-glassgang, "se på ting under vann"
- : flytebrygge
- : vannfontene
- : broer
- : leke hytte
- : tauline
- : grillsted
- : benk, sitte ned

b a r n

framkommelighet

sove

ja
nei

lek

bade

spise

hvile

oppleve

u n g d o m

Ungdom er en brukergruppe som ofte blir glemt. Det kan skyldes at det er vanskelig å plassere denne gruppen fordi de blir sett på som både barn og voksne. Det er nemlig dette som karakteriserer ungdom, at de er både barn og voksen. Derfor er leken, og det å kunne bli aktivisert, fortsatt viktig. Samtidig har ungdom behov for å ta voksenrollen som forutsetter tilgang på naturlige møteplasser der de kan møtes og være sammen med annen ungdom.

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:
: omgivelser som innbyr til varierte aktiviteter
: steder der en kan møte og være sammen meg jevnaldrende

Aktiviteter og funksjoner som ungdom ønsker seg:

- : aktivitesplass
- : fiskeplasser
- : møteplasser
- : kiosk
- : lett ankomst til stedene (offentlig kommunikasjon)
- : bademuligheter
- : oppdagelsesferd
- : hinderløyper
- : hyttetur

oppleve

hvile

spise

bade

lek

sove

ja
nei

framkommelighet

Den voksne brukergruppen er en gruppe med varierte behov. De er nysgjerrige på hva naturen har å tilby av opplevelser gjennom å utforske naturen og utfordre seg selv på det fysiske nivå. Samtidig ønsker de muligheten til å sette seg ned og nyte de naturgitte omgivelsene på steder der de kan slappe av, ofte i samtale med andre. Mulighetene for å spise eller lage mat og overnatte vil og være av betydning

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:

- : opplevelser av naturen
- : sitte ned og nyte naturen
- : lage mat
- : overnatte

Aktiviteter og funksjonersom voksne ønsker seg:

- : kulturminner : kulturlandskap : naturfenomen
- : sanseopplevelser : høre : se : lukte : føle : smake
- : naturopplevelser : vann / is / snø : flo og fjære
- : høyt og lavt : over og under
- : sitte ned og prate
- : lage mat sammen
- : grillplasser (bål)
- : hvordan kan en bade?
- : informasjon om perlene
- : historie : naturen : kulturminner
- : kunne sove i naturen

v o k s n e

nei

eldre

Den eldre generasjonen er en brukergruppe der hovedfokuset gjerne er å komme seg ut i naturen og kunne oppleve den. Aktivitetsnivået varierer i stor grad innen denne brukergruppen. Det å komme seg ut i naturen og kunne være i aktivitet, vil kunne være aktivitet nok for noen eldre.

For denne gruppen vil det kunne være spesielt viktig å legge til rette for steder der en kan sette seg ned og nyte naturen, gjerne sammen med andre. Mange eldre har ønske om et godt og stabilt underlag å gå på. Informasjon om framkommelighet, og om mulig å utvikle stendene med henblikk på tilrettelegging av stabilt underlag, vil være viktig.

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:

- : møtesteder for sosial omgang
- : sitteplasser - spiseplasser
- : stabilt underlag å ta seg fram på

Aktiviteter og funksjoner som eldre ønsker seg:

- : stabilt underlag å ta seg fram på
- : steder å sette seg ned å hvile :lett å sette seg ned
: lett å reise seg opp
- : sosiale arenaer
: møtepasser : sted for diskusjon
- : nyte og oppleve naturen
- : kafébesøk
- : skulpturer / kunstutfoldelse
- : fiskeplasser
- : lett tilgjengelig badeplasser
- : tilbringe tid i naturen

oppleve

hvile

spise

bade

lek

sove

nei

framkommelighet

Om lag 20 % av befolkningen har en eller annen form for funksjonsnedsettelse. Disse menneskene ønsker også å være aktive i dagens samfunn. Men dette krever at en legger forholdene til rette så bevegelseshemmede, synshemmede og andre kan få en fullverdig opplevelse av naturen. Det er spesielt utfordrende med universell utforming i naturen for her er landskapet og underlaget svært varierende.

Universelle utforming i naturen krever gjerne inngrep. Derfor vil det være naturlig å legge opp til en differensiert universell utforming på naturperlenes egne premisser. På denne måten kan den enkelte som har en funksjonsnedsettelse selv avgjøre hvilke utfordringer de ønsker og hvor de kan ta seg fram.

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:

- : informasjon om hvilken tilrettelegging som finnes på stedet
- : kontraster og taktil avgrensing
- : tydelig skilting med opplysninger om stedet

Aktiviteter og funksjoner som mennesker med funksjonsnedsettelse ønsker seg :

- : trygghet og ryddighet i utformingen
- : kontraster og taktil avgrensing; belysning, lyst og mørkt, variasjon i materiale
- : tydelig og avgrenset bevegelsesone med slett underlag
- : møteplasser
- : kafé / kiosk
- : steder en kan "hvile seg"
- : informasjon som er lydbasert
- : tilrettelagte badeplasser
- : informasjon om stedets utforming (så de med funksjonsnedsettelse selv kan bestemme om de kan besøke plassen eller ikke)

mennesker med
funksjonsnedsettelse

ja

a k t i v e

De aktive brukergruppene er stort sett unge eller godt voksne mennesker som er mye ute i naturen og som liker å være i fysiske aktivitet. Denne brukergruppen er opptatt av å bruke og utforske naturen, og de søker gjerne etter nye opplevelse og utfordringer som ofte strekker seg over et lengre tidsrom . Et sentral forhold er dermed muligheter til å oppleve og erfare naturen på sitt flotteste og mest ekstreme.

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:
 : oppleve naturen på sitt beste og mest ekstreme
 : aktiv bruk av naturen over tid
 : overnatting

Aktiviteter og funksjoner som som de aktive ønsker seg:

- : Naturopplevelser du kan føle på kroppen
 - : vann / is / snø
 - : høyt / lavt
 - : over / under
- : kite
- : dykke
- : padle
- : seile
- : surfe
- : bade
- : hoppetårn
- : sted å lage mat
- : fiskeplasser
- : å sove i naturen

oppleve

hvile

spise

bade

lek

sove

ja
nei

framkommelighet

Barnefamilien er en brukergruppe med varierte behov og interesser. Barna er svært aktive og nysgjerrige på omgivelsene rundt seg der lek står sentralt. De voksne har og sine behov der de, ved siden av å kunne delta i aktivitet sammen med barna sine, vil ha behov for å nyte naturen på egne premisser. Derfor vil være viktig å legge til rette for steder der barn og voksne kan være sammen i naturen der det både er rom for lek og aktivitet, og å kunne utforske og oppleve naturen på egenhånd.

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:

: opplevelse og lek i naturen

: utforske og oppleve naturen på egenhånd

b a r n e f a m i l i e n

Aktiviteter og funksjoner som barnefamilien ønsker seg:

: trygghet

: lekeplass for unge

: fiskeplasser

: grillmuligheter

: kioskmuligheter

: klatrestativ

: toaletter

: hinderløype

: sted å sette seg ned

: trygge badeplasser, langgrunne sandstrender

: stabilt underlag for barnevogner

framkommelighet

sove

ja
nei

lek

bade

spise

hvile

oppleve

skoleklassen

Skoleklassen kan karakteriseres som en brukergruppe som sammen skal tilegne seg erfaringer og kunnskaper. Fysisk aktivitet i sammenheng med nysgjerrighet vil alltid være et viktig trekk ved denne gruppen. der mulighetene for å kombinere lek og læ av skoleklasser : aktiviteter der en kan tilegne seg erfaringer og kunnskaper

Større grupper som er på tur sammen, turister eller foreninger for å nevne noen, består ofte av mange mennesker som har forskjellige behov og ønsker. Denne gruppen vil ha som mål å oppleve og tilegne seg informasjon om naturen og stedet. Det er derfor viktig å møte dette ønsket samtidig som

Aktiviteter og funksjoner som som skoleklassen ønsker seg:

- : aktivitesplasser
- : tilrettelagte undervisningsarenaer
- : trygge omgivelser
- : lett oversiktlige områder
- : steder å kunne spise matpakka
- : grill og bålplasser
- : informasjon om naturen

oppleve

hvile

spise

bade

lek

sove

nei

framkommelighet

en legger område til rette på en tydelig og klar måte. Det vil være viktig å gi føringer for hvor en skal bevege seg, områder der en kan utøve aktivitet og steder en kan sette seg ned alene eller sammen som en stor gruppe.

Fokuspunkt ved denne brukergruppen:
: møteplasser med rom for store grupper
: informasjon om severdigheter

stor gruppen

Aktiviteter og funksjoner som de store gruppene ønsker seg:

: severdigheter
: skulpturer
: kunstutfoldelse
: større møteplasser
: lett tilgjengelige naturopplevelser
: kafé
: informasjon om
:historie :naturen :kulturminner
: toaletter

epilog

Etter å ha vært i kontakt med personer innenfor forskjellige brukergrupper, både brukere som er funksjonsfriske og som har funksjonsnedsettelse, har jeg fått en større forståelse for hvilke behov og interesser forskjellige brukergrupper har. Men det jeg spesielt la merke til ved denne undersøkelsen var at det fantes mange likhetstrekk i de aktiviteter og funksjoner som de ulike brukergruppene ønsket seg. Dette er noe som jeg synes er meget interessant og som jeg vil ta med meg. De erfaringene jeg høstet når det gjelder likhetstrekkene jeg fant mellom de ulike brukergruppene kan ses ved oppsummeringen i starten av dokumentet. Illustrasjonene som viser hvor viktig de forskjellige aktivitetene er for de ulike brukergruppene synliggjør dette. Jeg har gjort noen refleksjoner rundt dette og belyst det jeg synes er viktig og vil ta med meg videre i arbeidet med min masteroppgave.

Oppleve

For alle brukergruppene er opplevelse viktige. Behovene og ønskene varierer imidlertid etter alder, aktivitetsnivå og fysiske forutsetninger. Å kunne utforske naturen er viktigst er hos barn, ungdom og de aktive og skoleklassen. For mennesker med funksjonsnedsettelser vil opplevelsene omfatte alternative måter å oppleve naturen på.

Sentral for alle er aktiviteter som fører en nær naturen slik at en får muligheter til å ta del i det naturen har å by på.

Hvile

De eldre og mennesker med funksjonsnedsettelser er grupper som gjerne ønsker seg steder de kan sette seg ned eller trekke seg til bake. Dette var forhold de la vekt på når i sine ønsker om tilrettelegging ved kysten. Steder å kunne sette seg ned er imidlertid noe som alle brukergrupper ønsker seg.

Spise

Å spise er også noe alle brukergrupper ønsker muligheter til på tur i naturen. Men det er variasjon i om brukerne ønsker å sette seg ned å spise nistematen /tilrettelegge medbrakt mat eller om de har ønske om å kunne kjøpe mat. Den store gruppen, eldre, funksjonsnedsatte, barnefamilien og ungdom er de som ser fordelene i å kjøpe seg mat på stedet. Dette kan muligens ses i sammenheng med at disse brukerne foretrekker å ha kiosk eller kafé ved naturperlen som et naturlig mål, og som en belønning i forbindelse med turen og aktiviteten som utøves. Flere brukergrupper nevner at en bål eller grillpass er ønskelig.

Bade

Å bade er viktig for de fleste brukergrupper. Men for store grupper eller med henblikk på klas-seturer vil dette som oftest ikke være aktuelt av sikkerhetshensyn. Barnefamilier, mennesker med funksjonsnedsetteleser og eldre har ønske om tilrettelagte og trygge badeplasser der en lett kan komme seg ut - og opp av vannet. De øvrige gruppene nevner at nærhet til bade plass er viktig.

Leke

Barn i alle aldre er opptatt av lek. Men det er stort sett i den yngre generasjonen der lek i forbindelse med fysisk aktivitet er sentralt. Barn, skoleklasser og ungdom er brukergrupper som har påpekt behovet for varierte lekemuligheter. De ønsker seg installasjoner som hinderløyper, klatrestiv, sklier og husker for å nevne noe.

Sove

De som bruker mest tid i naturen og har behov for å overnatte er aktive voksne. Men det er flere brukere som synes at dette er interessant. Både ungdom, barnefamilien og spreke eldre folk har også behovet for denne muligheten.

Framkommelighet

Det er naturlig at det er de eldre, mennesker med funksjonsnedsetteleser og småbarnsfami-lier ønsker seg et stabilt underlag å ta seg fram på. Disse brukergruppene har behov som gjør at de trenger et dekke som er godt tilrettelagt. For de øvrige brukergruppene vil utfordringen være å ta seg fram selv om det er delvis ulent terreng - alt etter stedets beskaffenhet og ferdigheter.

kilder og samtalepartnere

kilder og samtalepartnere

barn:

7.klasse Larkollen barneskole /

Per Egil Mjaavaten (Førsteamanuensis, pedagogisk institutt NTNU, fagområde barn og unges oppvekst og utvikling, livsstil og helse ungdom)

ungdom:

Elever ved Seiersborg Videregående skole /

voksne:

Linda Nyguen / Ragnhild Førde / Anne Karin Weddeng /

Rolf Fasting / Aud Fasting / Guro Fasting / Kari Fangel /

Lars Ole Klavestad / Elisabeth Lie / Bente Mathisen

eldre:

Roar Hovde / Irene Mathisen / Emma Fasting /

Lene Marling, enhetsleder Ryggeheimen Sykehjem

funksjonshemmede:

Terje Roel, rullestolbruker, funksjonshemmet friidrettsutøver, (verv i blant annet Norges Idrettsforbund og Paraolympiske Komité) /

Trine Presterud, daglig leder i Universell Utforming AS

de aktive:

Ola Berger / Line Hagman / Felix Breitschädel / Chris Forne /

Martin Hoste / Espen Fiskum / Vegard Ruttenborg / Lene Bergersen

/ Guro Fasting

skoleklassen:

Anne Hermansen (klasseforstander 7.klasse Larkollen barneskole) /

Aud Fasting (klasseforstander 2.klasse Ramberg Barneskole) /

Kjell Stene (tidligere klasseforstander Halmstad Ungdomsskole)

barnefamilier:

Stina Risbråthe / Linda Nordtrand / Maja Berger / Arild Nomeland /

Birte Riddervold

www:

"Bokmålsordboka og Nynorskordboka" (2009)

http://www.ordbok.no/ordbok_norsk.htm/ (lastet 14.03.2011)

hefter:

Mari Fasting (2011), Brukere og aktivitet ved kysten, 01.04.2011

Mari Fasting (2011), Naturperler ved Østfoldkysten, 01.04.2011